

Podíl žáků se zdravotním postižením v denní formě vzdělávání se v posledních dvou školních letech mírně zvyšoval. Pokračuje trend zvyšování počtu vzdělávaných cizinců, ve školním roce 2012/2013 bylo zapsáno celkem 9 024 žáků-cizinců (oproti školnímu roku 2009/2010 navýšení o 1 168 žáků). Nadále dochází k mírnému nárůstu podílu žáků v oborech vzdělání s maturitní zkouškou (71,8 %) na úkor oborů vzdělání s výučním listem.

Ve středních školách, které ČŠI ve školním roce 2012/2013 navštívila, bylo zapsáno ke vzdělávání 105 500 žáků.

3.1.2 Výkonnost sítě škol poskytujících střední vzdělávání

Vzhledem k demografickému vývoji je dostupnost středního vzdělávání v ČR vysoká. Na úrovni krajů, které jsou nejčastějšími zřizovateli středních škol, sice dochází k optimalizačním procesům, jejich rozsah však neodpovídá míře poklesu počtu uchazečů o střední vzdělávání. Stále výrazně převažuje nabídka studijních míst nad poptávkou. Ve školním roce 2012/2013 bylo ve školském rejstříku zapsáno 1 347 středních škol (v meziročním srovnání pokles o 3,3 %), z toho bylo 145 speciálních a 369 gymnázií (ve srovnání se školním rokem 2011/2012 o 2 méně). Střední vzdělání s maturitní zkouškou (bez nástavbového studia) poskytovalo 1 048 středních škol. Nástavbové studium realizovalo 400 (v meziročním srovnání o 17 méně) středních škol. Umělecké vzdělávání probíhalo stejně jako ve školním roce 2011/2012 v 18 konzervatořích.

Minimálně se mění struktura zřizovatelů středních škol, nejvýznamnějším zřizovatelem byly kraje (69,5 %), podíl soukromých škol byl 23,2 % a podíl církevních škol 2,7 %. V obdobných poměrech ČŠI sestavila vzorek středních škol, ve kterých ve školním roce 2012/2013 proběhla inspekční činnost.

Mezi kraji jsou významné rozdíly v podílech gymnaziálních žáků (16,2 procentních bodů). Nejvyšší poměrné zastoupení gymnazistů v rámci středoškolských žáků je v Praze (39,2 %), v Jihomoravském kraji (31 %) a Olomouckém kraji (30,1 %). Naopak nejnižší podíl gymnazistů je v Ústeckém kraji (23 %) a Libereckém kraji (25,7 %). Gymnazistů na vyšším stupni ze všech středoškolských žáků je také nejvíce v Praze (25,3 %), dále pak ve Zlínském kraji (22,2 %), na druhé straně nejméně v Ústeckém (16,1 %), Plzeňském, Karlovarském a Libereckém kraji (okolo 17 %).

ČŠI v posledních letech sledovala využití kapacit v navštívených školách vzhledem k nejvyšší povolené kapacitě podle rozhodnutí o zařazení do školského rejstříku, protože tento ukazatel by měl přispívat k posouzení efektivity vzdělávací soustavy v oblasti středního vzdělávání. Analýzou zjištěných dat a vyhodnocením konkrétních podmínek ve středních školách bylo zjištěno, že využití nejvyššího povoleného počtu žáků ve škole není zcela objektivním kritériem, protože u většiny škol docházelo ke stanovování maximálních kapacit před mnoha lety, za naprosto odlišných vzdělávacích podmínek a postupy, které nebyly standardizovány. Primárním důvodem snižující se naplněnosti škol je rychlejší pokles počtu žáků nežli počtu škol poskytujících střední vzdělávání. Zároveň se však na ní podílí i změny v podmínkách vzdělávání. Školy zřídily řadu odborně specializovaných učeben a tento fakt významně ovlivňuje jejich kapacitní možnosti. Pokud by využití kapacity škol mělo být relevantním indikátorem účinnosti optimalizačních procesů, muselo by dojít k nastavení kapacitních údajů podle jednotných pravidel respektujících prostorovou a technickou náročnost jednotlivých oborů vzdělání. Školy samy v současné době o aktualizaci maximálních kapacit nemají zájem, protože se od nich neodvíjí jejich činnost ani financování.

Předimenzovaná vzdělávací soustava ve vztahu k demografickému vývoji se již několik let výrazně promítá do průběhu přijímacího řízení. Pro školní rok 2013/2014 byli do většiny oborů středního vzdělání uchazeči přijímáni bez přijímacích zkoušek podle hodnocení na vysvědčeních z předchozího vzdělávání a podle dalších skutečností, které osvědčovaly jejich vhodné schopnosti, vědomosti a zájmy. Některé kraje pro zvýšení kvality přijímaných žáků do oborů vzdělání s maturitní zkouškou stanovily středním školám, které zřizují, povinnost konat přijímací zkoušky.